

SESTRY VÝCHODNÍ EVROPY CENTRUM EXCELENCE PRO KONTROLU TABÁKU II

Zpravodaj č. **5**
Únor – Duben 2018
EE-COE II

Osobní jednání EE-COE II o průběhu projektu

20. března 2018, Bukurešť, Rumunsko

Přesně rok poté, co se partneři projektu setkali na zahajovacím jednání projektu v Praze, se celá skupina potkala znovu potkala kvůli jednání o průběhu projektu – tentokrát v Bukurešti v Rumunsku. Kromě jedné vedoucí sestry a členů poradních výborů ze všech šesti partnerských zemí se mohly zúčastnit, a tedy i předvést svůj odborný pohled a poskytnout nápomocné rady, také profesorka Linda Sarna, děkanka Kalifornské univerzity v Los Angeles, a Dr. Stella Bialous z Mezinárodního sdružení sester pečujících o pacienty s rakovinou.

Jednání bylo vysoce produktivní a velmi pomohlo všem partnerům projektu díky osobním rozhovorům o aktivitách v rámci projektu, které je jinak obtížné vzhledem k mezinárodní spolupráci vést.

*Tým EE-COE II – osobní jednání o průběhu projektu,
20. března 2018, Bukurešť*

Doktorka Bialous jednání zahájila přehledem o tabákové epidemii a roli zdravotních sester při řešení tohoto problému za pomoci inovativních modelů spolupráce. Po sdělení aktuálních informací o průběhu projektu a vynaládání rozpočtu každá země prezentovala doposud uskutečněné aktivity, získané poznatky a výzvy, kterým čelila. Profesorka Sarna potom představila vzdělávání pomocí e-learningu a popsala předběžné výsledky studia.

*Tým EE-COE II na večeři,
20. března 2018, Bukurešť*

ZPRÁVY Z JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ:

Osobní jednání EE-COE II o průběhu projektu

Eastern Europe Nurses Center of Excellence for Tobacco Control Phase II

Stella A. Bialous¹, Linda Sarna², Marjorie Wells³, Jenny Brook³, Iveta Nohavova⁴

¹UCSF School of Nursing, San Francisco, California, United States, ²UCLA School of Nursing, Los Angeles, California, United States, ³UCLA David Geffen School of Medicine, ⁴Society for Treatment of Tobacco Dependence, Prague, Czech Republic

SIGNIFICANCE:

Tobacco use is the leading cause of preventable disease and death in Central and Eastern Europe, including high rates of tobacco-related cancers. Nurses, when educated appropriately, can play a pivotal role in reducing the suffering, disease and mortality burden related to tobacco use by increasing quit efforts.

Tobacco use prevalence* (% M, F)
CZ = 38%, 29%
HU = 32%, 25%
MD = 46%, 25%
RO = 37%, 23%
SK = 40%, 18%
SI = 22%, 18%
*WHO 2015

BACKGROUND:

The Eastern Europe Nurses' Centre of Excellence for Tobacco Control (EE-COE) Phase I (2014-2016) was established to meet the educational needs of nurses in the region regarding tobacco cessation and to support their engagement in tobacco control. It was based upon prior efforts in the US to equip nurses with knowledge and skills to help their patients quit smoking via online education. EE-COE Phase I involved 5 countries, Czech Republic (CZ), Hungary (HU), Romania (RO), Slovakia (SK), and Slovenia (SI) and included in-person workshops, online learning and focus groups on nurses and smoking.

The Eastern Europe Nurses' Centre of Excellence for Tobacco Control—Developing Nurse Champions for Tobacco Dependence Treatment, EE-COE Phase II, (2017-2019), based in Prague, is a partnership involving nurses and nurse researchers in the United States and the same 5 countries plus The Republic of Moldova (MD).

Phase II aims to expand the number of nurses who are prepared to provide evidence-based interventions to help patients quit smoking. Nurses are educated using online education and workshops with a strong emphasis on building nursing leadership and sustainability for nurses' engagement in tobacco control. The RE-AIM (i.e., reach effectiveness, adoption, implementation, maintenance) framework was used to guide the development, implementation and evaluation of the program.

AIM/OBJECTIVE:

Eastern Europe Nurses Centre of Excellence for Tobacco Control (EE-COE II) Phase II 2018 Partners Meeting, Bucharest, RO

Our aim was to assess the impact of an online evidence-based educational program on improving nurses' self-reported interventions with smokers according to the 5As (i.e., ask, advise, assess, assist and arrange) and attitudes and beliefs about tobacco control before and 3-months after participation in the online program. We also will compare these results with data from the Phase I study.

Each country had a team of at least two nurses and other health care professionals. The director of the project is from the Czech Republic. Effective communications via monthly electronic communication and conference calls were important. The annual in-person meetings were essential to the project success.

Preliminary baseline data about nurses' frequency of delivery of a smoking cessation intervention and attitudes about tobacco control are presented here.

METHODS:

Sample: Nurses with access to a computer and who cared for adult patients were recruited by the country teams using a variety of advertising methods. Nurses who agreed to participate completed an online consent form and baseline survey.

Design: Prospective single-group pre-post design.

Intervention: After completing the consent and survey, participants received access to two evidence-based 30 minute webcasts: 1) helping smokers quit, and 2) helping patients with cancer to quit smoking. These were translated and prerecorded into 5 languages (Romanian and Moldovan are similar) by each team. Content was reviewed and revised to fit with country guidelines on smoking cessation. Web-based, country-specific, resources to help smokers quit were available to download.

Measurement: The translated, valid and reliable web-based *Helping Smokers Quit* survey assessed nurses' delivery of smoking cessation (5As) interventions (always, usually, sometimes, rarely, never). Consistent (always/usually) delivery of interventions was calculated for each of the 5As pre- and will be for data 3-months post-webcast viewing. Translated REDCap email messages were used as prompts for the Webcasts and 3-month survey.

Examples of the EE-COE II multi-lingual webcast resources

PRELIMINARY RESULTS:

Table 1. Nurse demographic & professional characteristics (N = 306)

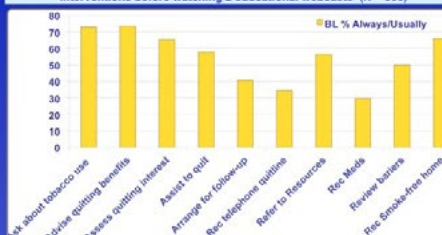
Country	N (%)
Czech	48 (15.7)
Hungary	121 (40)
Moldova	21 (6.9)
Romania	31 (10.1)
Slovakia	delayed
Slovenia	85 (27.8)

Characteristics	Mean (SD)
Age (years)	41 (10.4)
Years since nursing school graduation	17 (12.3)
n (%)	
Female	282 (94.6)
Professional level	
Diploma or vocational	228 (75.3)
Bachelor's degree	56 (18.5)
Advanced degree	19 (6.3)
Clinical practice setting	
Med/Surg/Oncology/Intensive Care/ ER	169 (55.2)
Urgent care/Ambulatory/Rehab/Hospice/OB/Family Med	113 (36.9)
Psychiatric/Neurology	19 (6.3)
Smoking Status	
Nurse	194 (64.0)
Former	81 (26.1)
	48 (15.3)

PRELIMINARY RESULTS:

Figure 1. Nurses' consistent (Usually/Always) delivery of smoking cessation interventions before watching 2 educational webcasts (N = 306)

Preliminary data analyses completed 3/14/18 Baseline Data collection period 10/17/17 - 10/31/18

Nurses' Attitudes and Beliefs about tobacco cessation and control activities

- Nurses' attitudes (agree/strongly agree):
- nurses should set a good example by not smoking: 87.2%
  - nurses be involved in helping patients quit smoking: 88.8%
  - nurses need additional training/skills in tobacco control: 85%
- Nurses' beliefs (important/more important):
- it is important for nurses to be involved in tobacco control: 78%
  - tobacco control is important compared to other disease prevention activities: 78.2%

DISCUSSION:

The demographics and professional characteristics (Table 1) reflect the nursing workforce in these countries.

The majority of nurses consistently asked about a patient's tobacco use, advised patients to quit, assessed interest in quitting, and recommended smoke-free home environments (Figure 1). Only 40% arranged for follow-up which is an essential part of supporting quit efforts. Over a quarter, 26.2%, reported that they had not spoken to a patient about quitting smoking. Nurses' attitudes and beliefs were generally positive about tobacco cessation activities.

These data provide baseline information that will allow us to assess the impact of the EE-COE II e-learning program on increasing cessation interventions and improving attitudes. Even a modest increase in the frequency of interventions could make a big difference. If 300 nurses in this study helped 5 smokers, a smoker a day during the workweek, this would result in nearly 80,000 smokers per year making a quit attempt.

IMPLICATIONS:

The EE-COE continues to be a positive model to promote, accelerate, and support the establishment of a regional network of nurses engaged in tobacco control. Our overall goal is that delivering evidence-based smoking cessation interventions will become an expected part of routine nursing care. After completion of this project, the resources will be available to all nurses in these countries.

ACKNOWLEDGEMENTS:

Bringing Cancer Care to Life logo, UCLA School of Nursing, UCSF School of Nursing. Funded by a grant from the Ernest Myers Spigels Foundation Bringing Cancer Care Initiative to the International Society of Nurses in Cancer Care (ISNCC), and partners from the Czech Republic, Hungary, the Republic of Moldova, Romania, Slovakia, and Slovenia.

Poutač představený na konferenci pořádané WIN

Profesorka Linda Sarna a Dr. Stella Bialous představili poutač nazvaný „Sestry východní Evropy – Centrum Excellence pro kontrolu tabáku II“ na 51. výroční konferenci o výzkumu v oblasti komunikativního ošetřovatelství pořádané Western Institute of Nursing (WIN) ve městě Spokane ve státě Washington dne 13. dubna 2018

ZPRÁVY Z JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ:

ČESKÁ REPUBLIKA

První osobní workshop v tomto roce organizovala a vedla Eva Roubíčková ve své nemocnici, Fakultní nemocnici Královské Vinohrady v Praze, dne 19. února 2018. Z 15 sester, které se účastnily, byly 3 (20 %) kuřačky, které si přály přestat kouřit.

Účastníci workshopu ve Fakultní nemocnici Královské Vinohrady

Další workshop se konal 7. března 2017, zorganizovala ho Iveta Nohavová ve velké krajské nemocnici v Jihlavě a zúčastnilo se ho 18 sester.

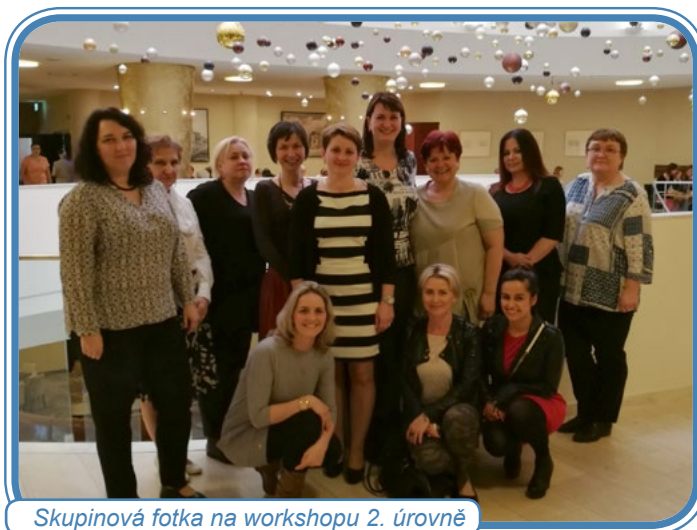
Kateřina Křenková a prof. MUDr. Eva Kralíková, CSc. měly obě prezentaci před senátem parlamentu České republiky na semináři „Péče o zdraví zaměstnanců“ dne 3. dubna 2018.

Kateřina Křenková před senátem

České sestry uspořádaly první (=pilotní) workshop 2. úrovně nazvaný „**Obhajování kontroly tabáku: Role sester**“ dne 9. dubna 2018 v Praze. Jde o nově vytvořený workshop pro školitele, kteří se již dříve zúčastnili workshopu 1. úrovně, který se zaměřuje na prohloubení znalostí ohledně vedení skrze obhajování kontroly tabáku. Ranní část se zabývala obecným přehledem to, z čeho se obhajování kontroly tabáku skládá a následovalo několik skutečných příkladů úspěšných světových kampaní. Odpolední program se více zaměřil na místní podmínky v dané zemi (což byla v tomto případě Česká republika), a čeho již bylo v této oblasti dosaženo. Nakonec sami účastníci mluvili o svých úspěších a výzvách, když se snažili zavést změny na jejich vlastních pracovištích. Skupina diskutovala o stávajících mezerách a příležitostech v České republice.

Tento workshop se bude pořádat ještě jednou později v tomto roce a také bude nově nabízen i v Maďarsku.

Skupinová fotka na workshopu 2. úrovně

ZPRÁVY Z JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ:

■ ■ ■ ČESKÁ REPUBLIKA

Každoroční **konference STTD** všech léčebných středisek se konala 18. dubna 2018 v Praze. Byly zde shrnuty aktivity projektu EE-COE II.

Účastníci konference STTD

Ve dnech 20. a 21. dubna 2018 se Vladislava Felbrová a Eva Roubíčková účastnily **6. Vědecké konference pro sestry pracující v oblasti kardiologie** ve městě Piešťany na Slovensku. Zúčastnilo se jí 280 sester. Vladislava zde hovořila o práci sester v Centru pro závislé na tabáku v Praze a zmínila dvě případové studie. Eva v krátkém vstupu mluvila o projektu EE-COE a vzdělávání sester. Po prezentacích dostaly pět otázek, jelikož se publikum o téma poměrně zajímalo.

V. Felbrová a E. Roubíčková v Piešťanech

MAĎARSKO

V únoru byl zahájen druhý rok fungování projektu EE-COE II a maďarský tým vyhodnotil dosavadní úspěchy a začal plánovat aktivity pro rok 2018. Kromě aktivit, které jsou zahrnuty v portfoliu projektu, zamýšlíme tento rok provádět také následující aktivity:

Kromě zavedení opatření pro kontrolu tabáku byla na vládní úrovni uznána i důležitost zdravotní výchovy a skoncování s kouřením. Maďarská vláda poskytla podporu Všeobecnému programu pro prevenci nemocí oběhové soustavy v rámci Národní strategie veřejného zdraví. Podstatná součást programu se věnuje školení sester na plicních ambulancích a asistování jim, aby mohly poskytovat individuální i skupinovou podporu pro skoncování s kouřením. Další důležitým prvkem je program „Tři generace pro zdraví“, který propaguje nekuřácký životní styl a na událostech týkajících se zdraví společnosti oslovuje všechny členy rodiny.

Oddělení pro organizaci a metodologii Národního Koráňního ústavu pneumologie, který je partnerskou organizací projektu EE-COE, bylo osloveno městskou radou města Nyíregyháza, okresního města okresu Szabolcs-Szatmár-Bereg, s žádostí o vyškolení ošetřovatelů, kteří se starají o nastávající matky, v poradenství ohledně skoncování s kouřením. Okres Szabolcs-Szatmár-Bereg se nachází v severovýchodním cípu Maďarska a sousedí se Slovenskem, Ukrajinou a Rumunskem. Socioekonomický status zdejšího obyvatelstva je v průměru nižší v porovnání s ostatními oblastmi a celková míra kuřáků i míra kuřaček mezi nastávajícími matkami je vysoká. Pečovatelé čelí výzvám kvůli obtížnosti motivace, protože pro mnohé nastávající matky je kouření osvojeným chováním, které je zvláště ovlivněno rodinným prostředím, a tyto ženy často začaly kouřit už jako děti.

ZPRÁVY Z JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ:

■ ■ ■ MAĎARSKO

Snažíme se v tomto regionu vytvořit komplexní pilotní program pro skoncování s kouřením a prevenci prostřednictvím workshopů, na kterých by znalosti týkající se poradenství ve skoncování s kouřením byly doplněny o dovednosti v rozvíjení komunikace a zvládání stresu i konzultacemi a dohledem po školení.

Dr. Márta Fényes, členka poradního výboru, a Erika Pataki, specialista na propagaci zdraví, se zúčastnily jednání projektu EE-COE II v Bukurešti ve dnech 19. a 20. března, kde Erika představila úspěchy projektu z roku 2017 a nastínila cíle pro rok 2018.

Dne 18. dubna jsme na našem oddělení přivítali Lediu Lazeri, vedoucí kanceláře WHO v Maďarsku, a Szabolcse Szigetiho, národního odborného vedoucího pro zdravotní systémy a politiku z kanceláře WHO v Maďarsku. Korányiho institut a kancelář WHO v Maďarsku se navzájem dlouhodobě podporují a jejich vztah byl tímto jednáním podpořen. Diskutovaná témata zahrnovala oblasti stávající a možné spolupráce, jako třeba spolupráci při kontrole tabáku a prevenci, zvládání chronické obstrukční plicní nemoci a sledování tuberkulózy a rakoviny plic. Zástupci WHO žádali o prezentování úspěchů naší aktivity v oblasti kontroly tabáku na národní a regionální webové stránce WHO.

♡ MOLDAVIE

S potěšením oznamujeme, že byla vydána **příručka pro sestry v oblasti kontroly tabáku**. Vzdělávání je základem pro úspěch všech aktivit ke skoncování s kouřením a jde o nejlepší způsob vzdělání, změny chování a přijetí těch nejlepších návyků do praxe.

Veškeré vzdělávací programy o zdraví musí obsahovat informace o skoncování s tabákem, zdravotních rizicích a zásadách v procesu skoncování s kouřením i základní koncepty učebního plánu pro ošetřovatele. Je zapotřebí rozvíjet vzdělávání v oblasti skoncování s kouřením pro sestry ve všech zdravotnických zařízeních a ve společnosti, aby mohly být do praxe uváděny i další znalosti a odborné dovednosti v oblasti zásahů do procesu skoncování s kouřením.

Tato příručka je normou v prevenci proti tabáku, skoncování s kouřením a poradenství v oblasti závislosti na tabáku, která se zakládá na shrnutí současných doporučení ohledně zdravotní péče, kterou je možné poskytnout kuřákům.

GHID PENTRU NURSE

CONTROLUL TUTUNULUI INFORMAȚII ȘI INTERVENȚII PENTRU NURSE

Aducem mulțumiri colegilor din Republica Cehă și Asociației de Nursing din România pentru permisiunea de a publica această broșură, care este rezultatul generozității Societății Internaționale a Nurseleor de Îngrijire în Cancer, coordonatorilor și consultanților.

Katerina Mala, RN; Vladislava Felbrova, RN, BSN;
Stanislava Kulovana, RN; Iveta Mohavova, RN, MS
Societatea pentru Tratatamentul Dependentei de Tutun (STTD)
și Asociația Nurseleor din Cehia (CNA).

Expert lider: Doc. Eva Kralikova, MD, CSc.
Oponent: Alexandra Pankova, MD

© STTD, 2018

Printată cu sprijinul Societății Internaționale a Nurseleor de Îngrijire în Cancer din proiectul „Centrul de Excelență a nurseleor din Europa de est în controlul tutunului – formarea nurseleor lideri în tratamentul dependenței de tutun”

Persoana de contact: Katerina Mala, e-mail: katerina.mala@uyn.cz

Vydaná příručka pro sestry

ZPRÁVY Z JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ:

RUMUNSKO

1. únor 2018 – Caracal

Dne 1. února 2018 proběhl v městské nemocnici ve městě Caracal osobní workshop na téma „**školení vedoucích sester v oblasti závislosti na tabáku**“. Workshopu se zúčastnilo 27 sester (včetně vrchních sester a vedoucího ošetrovatelské péče). Manažer nemocnice a vedoucí péče obdrželi letáčky vytvořené příjemci minigrantu. Po workshopu měly sestry možnost se naučit a procvičit si měření hladiny oxidu uhličitého ve výdechu. Přednášky během workshopu měly Ecaterina Gulie, Viorica Olaru a Carmen Nicolae. Nakonec obdržely účastnice i diplom od asociace sester.

23. dubna 2018 – Sighetu Marmatei

Dne 23. dubna 2018 se konal osobní workshop na téma „**školení vedoucích sester v oblasti závislosti na tabáku**“ v Sighetu Marmatei, což je historické město na severu země. Pořádala městská nemocnice Sighetu Marmatei. Zúčastnilo se 40 sester (dohromady sestry, vrchní sestry a vedoucí ošetrovatelské péče). Přednášky během workshopu měly Ecaterina Gulie a Viorica Olaru. Nakonec obdržely účastnice i diplom od asociace sester.

Workshop ve městě Sighetu Marmatei

Dne 24. dubna dodala naše kolegyně Adriana Ilban, členka rumunské asociace sester na vyšší pozici (a dřívější účastnice workshopu), článek s názvem „**Hrozba v Sighet... tabáková závislost**“ místní online TV. Článek se dvěma obrázky si můžete otevřít zde: www.salutsighet.ro.

24. dubna 2018, Cavnic

Dne 24. dubna 2018 byl pořádán ve městě Cavnic v okrese Maramureș workshop na téma „**školení vedoucích sester v léčbě tabákové závislosti**“. Workshopu v Cavnic se zúčastnilo 22 sester. Tento workshop byl interaktivní a účastnice byly nadšené a pozvaly nás do Cavnic znovu s dalšími vzdělávacími kurzy.

Účastnice workshopu v Cavnic

Veřejná akce – 25. dubna 2018, Baia Mare

Dne 25. dubna se konala v Hotelu Mara ve městě Baia Mare veřejná akce. Seminář byl na téma „**Kouření zabíjí. Řekněte tabáku ne a podpořte zdraví**“. Semináře se zúčastnilo 65 studujících sester ze zdravotnické školy Carol Davila z Baia Mare. Ze 65 účastnic bylo 11 kuřáčkami. Byly vnímavé a o prezentace se zajímaly. 20 studentek ve věku od 20 do 47 si přálo zúčastnit se měření hladiny oxidu uhličitého ve vydechovaném vzduchu. Studentky doprovázela jejich učitelka paní Iuliana Visovan. Asociace sester dokončila a podepsala dohodu o spolupráci se zdravotnickou školou.

Účastníci veřejné akce ve městě Baia Mare

ZPRÁVY Z JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ:

♥ SLOVENSKO

Mezi 19. a 20. březnem 2018 se slovenský tým účastnil jednání o průběhu projektu, které se konalo v Bukurešti. Na tomto jednání byly vyhodnoceny reálné výsledky slovenského týmu v tomto projektu, úspěchy a překážky spojené s organizací workshopu a byly stanoveny akční plány a strategie na další rok projektu.

Barbora Abrmanová se podílela na různých národních konferencích, kde poskytovala informace o projektu, informovala o možnosti organizace workshopů pro sestry a přesněji se aktivně účastnila seminářů na dané téma. Všichni účastníci konference obdrželi Manuál pro sestry.

KONFERENCE:

- 8. 3.–9. 3. 2018

III. Vědecká konference pro porodní asistentky
s mezinárodní účastí (Zvolen, 140 účastnic)

- 23. 3.–2. 3. 2018

XIII. Národní konference pro sestry pracující v interních oborech (Levice, 150 účastnic)

- 19. 4. a 20. 4. 2018

se v Nitře konala akce **XXXV. Zoborský den** (300 účastnic) – konference organizovaná Nemocnicí sv. Svorada v Zoboru, která se zaměřuje na léčbu pneumologický onemocnění. Této konferenci se Barbora Abrmanová nezúčastnila, ale manuály byly všem účastnicím rozdány.

V návaznosti na distribuci manuálů pro sestry byla dohodnuta spolupráce s nemocnicemi v Bojnících a Banské Bystrici, které mají zájem o organizování workshopů. Přesná data ještě nebyla dohodnuta, ale vše se připravuje. Nemocnice v Komárnu také projevila zájem, momentálně jednáme o podrobnostech.

Přípravy na workshop, který se bude konat 22. června 2018 v Levicích jsou momentálně v plném proudu, doposud bylo rozdáno 200 manuálů v Bojnících a 200 ks v Psychiatrické nemocnici v Hronovce kvůli nadcházející národní konferenci pro sestry v psychiatrii, která se bude konat 24. a 25. května 2018 v Radavě, slečna Abrmanová se jí zúčastní a bude mít přednášku na téma „**Sestry pomáhají skoncovat s kouřením**“

Konference ve Zvolenu

**Projekt Centra excelence pro sestry východní Evropy v kontrole tabáku II
je možný díky grantu nadace Bristol-Myers Squibb,
uděleného Společnosti pro léčbu závislosti na tabáku.**